

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys Laguna-hankkeesta

Eduskunnan puhemiehelle

LAGUNA (Large Apparatus for Grand Unification and Neutrino Astronomy) on eurooppalaisen maanalaisen tutkimuslaboratorion rakentamisen tutkimista varten muodostettu Euroopan komission rahoittama monikansallinen konsortio. Suuret neutriinoilmaisimet tulee sijoittaa syvälle maan alle sopivan etäisyyden päähän CERNistä.

Pyhäsalmen kaivos Pyhäjärvellä täyttää Lagunan sijaintipaikalle asetetut vaatimukset loistavasti. Tehtyjen tieteellisteknisten (Design Study: 2008—2011 ja LAGUNA-LBNO: 2011—2014) vertailujen perusteella Pyhäsalmen kaivos on ensisijainen vaihtoehto sijoituspaikaksi. Hanketta on edistetty jo vuosien ajan, mutta valitettavasti Suomen valtio on suhtautunut hankkeeseen ja sen kuluihin osallistumiseen nihkeästi.

Kyseessä olisi historian suurin kansainvälinen tiedehanke Suomessa. Hankkeen tarkoituksena on tutkia neutriinotähtitiedettä sekä fysiikan suurinta ongelmaa, niin sanottua suurta yhtenäisteoriaa. Hankkeen tulokset voisivat mullistaa luonnon peruslakien ja aineen olemuksen tuntemusta vähintään yhtä paljon kuin kuuluisan Higgsin hiukkasen löytäminen.

Suomen osuus kokonaiskustannuksista vahvistuu myöhemmin osallistujamaiden välisissä neuvotteluissa. Yleensä vastaavissa hankkeissa isäntämaan osuus on sen suhteellista osuutta suurempi, koska se hyötyy hankkeesta eniten. Rakentamisajan rahavirrasta merkittävä osa suuntautuisi Suomeen. Ilmaisimien käyttöajan rahavirroista voidaan esimerkkinä käyttää Sveitsissä sijaitsevaa Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskusta: CERNin toiminnot tuovat alueelle seitsemän frangia jokaista isäntävaltion sijoittamaa frangia kohden. Näin ollen voidaan arvioida, että Suomen Lagunaan sijoitetut eurot maksaisivat itsensä takaisin moninkertaisesti.

Laguna-hankkeessa on tarkoitus edetä siten, että ensivaiheessa toteutettaisiin pilottiprojekti. Suomen osuus olisi noin kolmasosa pilotin viisivuotisesta kustannusarviosta, joka on 40—50 miljoonaa euroa. Laguna olisi tärkeä tiedeinfrastruktuurihanke, joka edistäisi tiedettä ja tuottaisi paljon myös positiivisia aluetalousvaikutuksia ja työpaikkoja. Laguna nostaisi Suomen fysiikan tutkimuksen uudelle tasolle ja voisi auttaa synnyttämään uusia tieteeseen ja teknologiaan liittyviä työpaikkoja. Lisäksi Laguna tuottaisi paljon muuta työtä myös tukipalveluiden ja rakennushankkeen kautta. Laguna-hankkeella olisi iso aluetalousvaikutus tilanteessa, jossa Pyhäjärven seutua uhkaa kaivoksen sulkemisesta aiheutuva rakennemuutos. Mutta hankkeella olisi merkitystä myös koko Suomen ja Euroopan kannalta.

Kirjallinen kysymys KK 291/2015 vp

Olisi tärkeää, että Suomessa tehtäisiin pian periaatepäätös siitä, lähteekö valtio tukemaan Laguna-hankkeen sijoittumista Suomeen. Päätöksen tekeminen ja ilmoitus siitä, sitoudutaanko hankkeeseen, olisi tärkeää tehdä pian, sillä Pyhäjoen kaivos suljetaan pian ja sen jatkokäytön suunnitteluun pitäisi saada tietoa. Lisäksi eurooppalainen yhteisö tuskin odottaa enää montaa vuotta sitä, lähteekö Suomi mukaan hankkeeseen vai ei.

Hankkeeseen tarvitaan valtion panosta, mutta olisi hyvä katsoa, voisiko rahoitusta hakea myös uudesta ESIR-investointiohjelmasta. Euroopan komission käynnistämä ESIR on osa Euroopan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena on investointien määrän lisääminen, talouskasvun nopeuttaminen ja työllisyyden parantaminen. ESIR toimii Euroopan investointipankin yhteydessä. Pääosan rahoituksesta on tarkoitus kohdistua infrastruktuuriin ja uudistaviin teollisiin investointeihin. ESIRin takaamaa rahoitusta voivat saada kaikenlaiset ja kaikenkokoiset suomalaiset yritykset ja muut yhteisöt (pk-yritykset välittäjien kautta), julkisyhteisöt ja julkisoikeudelliset laitokset sekä julkisia palveluita tuottavat yhtiöt. ESIRin mahdollistama rahoitus soveltuu myös julkisen ja yksityisen sektorin yhteishankkeille sekä yritysten T&K-hankkeille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus suhtautuu Laguna-hankkeeseen,

aikooko hallitus edistää Laguna-hankkeen toteutumista Pyhäjoelle,

aikooko hallitus edistää hanketta osallistumalla pilottihankkeen rahoitukseen ja

voiko ESIR-investointiohjelmasta hakea ja saada rahoitusta hankkeelle?

Helsingissä 6.11.2015

Hanna Sarkkinen vas